

Soccan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Ehdotuksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikäraja- ja valvontaturvaten.

Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholin kulutusta rajoittamalla tai valvomalla alkoholiin liittyvää elinkeinotoimintaa niin, että lain avulla voidaan ehkäistä alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamia haittoja. Alkoholijuomien verkkokauppa ja kotiinkuljetuspalvelun mahdollistaminen on ristiriidassa alkoholilain tarkoituksen kanssa.

Hallituksen esityksessä tunnustetaan, että lakimuutos vaikuttaa niin valvontaviranomaisten, poliisin kuin sosiaali- ja terveystieteiden kasvavaan tarpeeseen. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollolle aiheutuvat lisäkustannukset on huolestuttava kehityskulku ottaen huomioon hyvinvointialueiden taloustilanteen.

Vaikutuksina esityksessä tuodaan esiin heikkenevät terveys- ja hyvinvointivaikutukset alkoholiriippuvuuteen sairastuneen ihmisen ja hänen lastensa ja muiden läheisten osalta. Laaja tutkimusnäyttö (vrt. esim. THL:n Raportti 7/2022 alkoholilain jälkiarviointi) osoittaa, että alkoholin tarjonnan ja saatavuuden lisääminen vaikuttaa samalla alkoholiperusteisiä ongelmia lisäävästi. Erityisesti olemme huolissamme esityksen vaikutuksesta sille ihmisryhmälle, jolla alkoholin kulutus on jo nyt ongelmakäyttöä. Kotiinkuljetus lisää alkoholin saatavuutta, käyttöä sekä alkoholin käytön jatkamista. Hallituksen esityksessä tunnustetaan lähisuhdeväkivallan lisääntymisen riski sekä lasten hyvinvoinnin heikentymisen mahdollisuus perheissä, joissa on alkoholin riskikäyttöä. Kotona säilytetyn alkoholin määrä on myös yhteydessä lasten ja nuorten alkoholikokeiluihin. Alkoholin kotiinkuljetuksen mahdollistaminen ei myöskään "eurooppalaista" suomalaista alkoholikulttuuria vaan pikemminkin vahvistaa perinteistä suomalaista kotona juomisen traditiota, jolla on yhteys jo edellä mainittuun lähisuhdeväkivallan lisääntymiseen ja syrjäytymiseen ylipäättänsä.

Erityisenä huolenaiheena ovat alkoholin kotiinkuljetuksen vaikutukset nuoriin. Alkoholin toimitus voi helpottaa ja lisätä alkoholin saatavuutta erityisesti nuorilla. Suomessa nuorten alkoholikäytön vähenemiseen yksi keskeisesti vaikuttanut tekijä on ollut nuorten kokemus alkoholin saatavuuden vaikeutuminen eli käytännössä tehostunut ikäraja- ja valvontaturvaten.

Esityksessä todetaan, että päihtymystilan arviointi on huomattavasti vaikeampaa alkoholijuoman toimituksen yhteydessä, sillä alkoholijuomat luovuttava henkilö ei pysty tarkkailemaan päihtyneen henkilön tuntomerkkejä samalla tavalla kuin myymälässä. Esityksessä ei myöskään arvioida alkoholin kotiin toimitukseen liittyviä työturvallisuusriskejä.

Ehdotamme, että nyt käsiteltävää esitystä tarkastellaan myös muiden alkoholilainsäädäntöön tehtyjen muutosten (väkevempien juomien tarjonnan merkittävä kasvu myyntipaikkojen lisääntymisen myötä) yhteisvaikutusten osalta. Alkoholien myyntiä tulisi pikemminkin rajoittaa ja alkoholiveroa nostaa kattamaan käytöstä (käyttäjille ja yhteiskunnalle) aiheutuvia haittoja.

Socca ei puolla alkoholilakiin esitettyä muutosta, vaan esittää sen hylkäämistä. Toivomme, että hallitus toimissaan painottaa sosiaalisen kestävyuden näkökulmaa ja jatkaa vastuullista, käyttöä rajoittavaa alkoholipolitiikkaa, jonka on todettu vähentävän alkoholien kokonaiskulutusta sekä siitä suomalaiselle yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja ja kustannuksia.